

גוזל כחול

אחרי שאני לומדת לקרוא מהעיתונים שאבא מחזיק בשובך הציפורים כדי לרפד את תחתיות הכלובים, מתרחש הנס הראשון. הקריאה מולידה ספרים, הספרים חלומות. אולי עוד מעט ימצא לי מוצא?

החופש הגדול מביא אלינו מכתב מבית הספר, ובו רשימת ספרי הלימוד לכיתה אל"ף. אני מתחננת לאמא לקנות לי את הספרים כבר עכשיו. הולכת בבית ומחזיקה את הרשימה. תקני לה, אומר אבא, גם ככה תרצה אותם המורה, למה ברגע האחרון? אני בעלת ספרים! ספר חשבון, ספר קמץ א', ספר תרגילים, ו... מקראות ישראל לילדים.

פתאום אני אחת מילדי ישראל. לארץ הזאת יש זמרים אחרים שמקרקים ברדיו, כשמסובבים בפראות את הכפתור, ואפילו סופרים ומשוררים. ובספר הזה, השמן, עם הציורים, והחלוקה לפרקים עם שמות, הם כותבים... את כולם אני בולעת. בהתחלה לאט, ואחר כך יותר ויותר מהר. את השיר של מרים ילן-שטקליס 'אמא הבאתי לך פרחים', אני יודעת בעל פה. לא רק אותו, אבל הוא האהוב עלי מכולם, ואני מציגה אותו ללא הרף. צהריים אחד אני הולכת בדירה הריקה עם המקראות צמודות לחזי. מרגישה כאילו שמתני בוכה מתחת לשמלה, להיות בהיריון. אבל זה לא בוכה, זה חי...

אני נושמת את הספר, והריח טוב. משהו שצומח בי חזק, עושה מהרגליים שלי נייר, וממלא את החלל. אני צריכה דפים! אין דפים בבית, ואמא הזהירה אותי שלא לגעת בשום מחברת מהמחברות שקנתה, זה הכל למורה, שמעת? כן, טוב. אבל אני צריכה דף... מפירה שוב את ההבטחה שנתתי אבא, אני נכנסת לשובך. לא, לא באתי הפעם לשחרר אתכן, אני אומרת לציפורים, באתי לשחרר אותי. אני לוקחת עיתון, אבל השוליים נראים פתאום עלובים. אני צריכה מקום, הרבה מקום. ונקי. איך אני יודעת? אני לא יודעת. אבל זקוקה. משוטטת בבית... בפנינת חדר השינה של ההורים ארונית פורמייקה של פטיפון, ומעליו הרדיו הגדול עם העין הירוקה שמספר לי, כל צהריים, על מסע אווזי הבר של נילס אולגרסן. עכשיו, אפילו ששעת המסע קרבה, אבד לי העניין. פותחת את המגירה התחתונה של הארונית, אני מוצאת כל מיני מסמכים של ההורים, של החנות והדירה, ושום נייר ריק. אה, אבל מתחת לכל, אני מגלה פתאום את הפנקס הצר שדפיו כמשי, שאבא עורך עליהם, כל שבת, מאזנים. כמה מכר, בכמה קנה, ובסך הכל כמה הרוויח או הפסיד. אני בעצמי עוזרת לו לכתוב, שומרת יפה על הנקודה העשורנית...

היד שלי מלטפת את הפנקס. איך ישים לב אם אתלוש כמה דפים? לא ישים לב. אבל בשביל מה? למה זה נכון?

תולשת קבוצת דפים, אני מתיישבת על הארץ עם המקראות וקמה באחת. רצה להביא עט מהקלמר החדש. אסור. אבל איך אמא תדע? חוזרת להתיישב על הארץ, אני מניחה על ברכי את הספר הגדול, מעליו את הפנקס, ומשחררת מתוכי גוזל. עוד בית לשלושה הקיימים בשיר של מרים ילן-שטקליס...

הגוזל הכחול צנוף ומקושקש קווים על הדף. לאט לאט נוצותיו נפתחות. הוא פוקח עין אחת ומביט בי. אני בו. ובשתי עיניים גדולות. מאין בא? מי ביקש ממנו? לאיזו מטרה? אין לי תשובות. אבל משהוא פוער את מקורו, אני באומץ קוראת את השורות. פשטניות. רגשניות. עם חריזה גרועה. ולא מחדשות דבר על הנפלא של ילן-שטקליס. אבל עוד בית! שיר! חלום!

שעות שאני לא נרגעת. הולכת בחדרים עם השיר ביד. או עפה. עפה. שעות.

אבל הכתיבה לא התחילה ביום שבו הוספתי בית לשיר של ילן-שטקליס. היא התחילה מהיום השלישי-רביעי של כיתה אל"ף...

ביומיים הראשונים ההתרגשות כמעט פלטה אותי החוצה. התיישבתי בכיתה ליד רויטל זקופת הגו ובעלת הקוקיות כמוני, בשורה הראשונה של הטור השני. אז מה אם אני כבר יכולה לקרוא את שכתוב על הלוח: "שלום כיתה אל"ף"?! הספרים בכיתה שלאורך המדפים, ובארון המתכת שהמורה ציפורה נועלת בסוף היום, הם שמרוקנים ממני את הדם. יש מקומות כאלה, אני נוכחת. מקומות עם ריח של ספרים ודפים, פלקטים עם ציורים על הקירות, ועפרונות וצבעים כמה שרוצים...

אני מעתיקה את האותיות שהמורה כתבה על הלוח למחברת כאילו הן בשר ודם. איברים. מאוד נזהרת לא למתוח מדי, ולא להכאיב ולעקם. אני כותבת אותן, שלמות וטובות, וחברות בשרשרת אינסופית של רעות, של חלומות-אחים.

בבוקר הבא אני מתעוררת עם שחר, דוחפת את בית השיר שכתבתי בחופש לכיס, ומתעקשת ללכת לבית הספר עכשיו! אמא, שלימדה אותי רק פעם אחת איך להגיע, לא שואלת למה. ממילא אני הולכת לבד. חוצה כביש פנימי, נכנסת בשער האחורי, יורדת בשביל המדרגות עד לאולם הטקסים, היכן שכתוב בציור הקיר בטורקיז: "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים...", וממנו פונה שמאלה לכניסה הגדולה, ועולה במדרגות החשוכות תמיד של בניין בית הספר. אבל איפה הכיתה? אמא אמרה: כשתגיעי, כבר תראי את הילדים, את המורה, וכשיהיה צלצול הם ייקחו אותך איתם. זה היה נכון יומיים. הבוקר הזה הגעתי מוקדם כל כך שאין איש...

חזרתי לחצר: רחבת ההתעמלות ריקה, וכמוה רחבת המסדר. איש אחד רחוק, בחצר הקדמית, ליד הקיוסק, דג עם מקל ניירות מהרצפה. ומלבדו, גם במסדרונות הבניין

שמתפצלים ימינה ושמאלה - אין נפש חיה. לא תלמידים, ולא מורה. ובכלל, איך נראית המורה? פתאום שכחתי את פניה של המורה ציפורה. אבל אני הגעתי הבוקר בשבילה! ואם לא בשבילה, אז בשביל...

מחפרת את היד בכיס, אני מחליטה לחפש בקומות שמעל. בקומה השלישית אני רואה אותה. שם, בקצה המסדרון, על סף אחת הכיתות - אשה ממוצעת קומה, סנדליה לבנים, וסביב ברכיה השמנמנות אמרת דנטל, כזו שתופרת אמא כששמלותיה מתקצרות בכביסה. על צווארה תליון זהב, פניה היפות כמושות קצת, ועל ראשה, גבוה-גבוה, תסרוקת של חלת חתונה.

היא לא שמה לב, המורה, היא בפתח הכיתה, מעיינת בדפדפת ומסמנת עליה בעט. אבל גם אני כבר לא ערה לעצמי, כי בעיניים עצומות אני רצה. אני לידה. אחר כך, ביד שעפה לבר, אני תופסת באמרת שמלתה, ומושכת פעמיים ושלוש: המורה, אולי את רוצה לשמוע את השיר שלי? המורה אולי את רוצה לשמוע? ... המורה? ...

אני לא שומעת כן, גם לא שומעת לא. אני מריחה את בושמה שהוא לא כבושמה של המורה ציפורה, וידי נוגעת בחום ברכה. בידי השנייה אני שולפת את דף המשי של הפנקס של אבא מהכיס, ועומדת ומדקלמת את השיר של ילן-שטקליס בעל פה, ומיד אחריו, בריסים מרפרפים, את הבית הרביעי. זהו, השיר נגמר. העיניים עודן עצומות. אבל גם השקט. כזה שקט. מוגזם! אני בולעת את הלב שעלה לגרון, ולא מבינה. פתאום איזה כובר מונח על ראשי, ונהיה קל באחת... ידה של המורה גולשת במורד ראשי, ומושכת את אחת הקוקיות שבדרך, ארוך וחמים עד הגב.

אני פוקחת את עיני. המורה עדיין שם, אבל ידה כבר שוב על הדפדפת, ועיניה מחייכות. אני שותקת. מה נשאר לומר? אולי היא חייבת לומר משהו. אבל מה? לא אכפת לי. זה לא היה חלום. או היה חלום, וכבר לא. אני שבעה.

בידה שעם העט, ועדיין בחיוך, נוגעת לפתע המורה בכתפי, ומסוכבת אותי לעבר המסדרון, לעבר הכיתה. אני הולכת. טעם הלטיפה גולש על כל גופי. מזרים חום כבוקר שמבשיל כעת במסדרון, מסנן את השמש מבעד לרשתות המתכת, ומצייר על המרצפות פסי זהב. כל הדרך חזרה יש כבר ילדים. צעקות, דחיפות, צחוקים, ואפילו עוד מורה. הרבה מורות. מתוך בועת העונג שלי, אני מזהה אותם, והכל שב. אני שבעה.

אחרי הלטיפה של המורה, התחיל חלום כתיבה בלתי-מקיץ-לעולם. זרם מילים שגאה על הדפים, הדביק אשד באשד, ונשפך לעוד נהרות וים. כתר הלטיפה מונח על ראשי עד היום, ובכל פעם שאני נתקפת חשק לחלום, להחצין את העיניים פנימה, אני שם, אני לא בכלל. מפתח פרטי פותח לי דלת לעולם קסום של רגע. אני נכנסת, יוצאת, והמפתח נזרק לי. אין דבר, תכף יהיה עוד מפתח. עוד דלת. עוד עולם.

...קוראים לי המשוררת של הכיתה, הסופרת. החיבורים שלי הם איזה מכשול מגוחך

שצריך לעבור, כי האצבע המונפת שלי לא מניחה. היא מחוררת את האוויר, דוקרת בפרצופים. הם חייבים לשמוע. הם מקשיבים. ותמיד הבועה שלי מתרחבת ומכסה גם אותם. ההזדככות משותפת. טוב, חוזרת גם המורה ממרחקים, קודם ציפורה, אחר כך רותי, ובסוף ברוריה, תודה ללאה על החיבור יוצא הדופן. ועכשיו, מספיק לחלום! פתחו מחברות ילדים, כן-כן, קדימה, יש שיעורים...

בשיעור אחד שכזה, בימים הראשונים של כיתה ו', נפתחת הדלת, ועל הסף עומדת המורה מהמסדרון. אותה תסרוקת, תליון, אמרת דנטל. כבר ראיתי אותה, פה ושם, בהפסקות. אני מחייכת אליה בסוד, ממרחק, והיא לא זוכרת. אבל צועדת שמאל-ימין בסנדלים חדשים היא נעמדת עכשיו עם גבה ללוח, ומרימה מולנו יד משתיקה. הדממה חלקית, הסקרנות מלאה. גם שלי. לא, שלי משתוללת! מה היא עושה כאן? היא מדברת? היא יכולה גם לדבר?

אוסקוט יא-אוולאד! קוראת המורה, וקולה קצת מתרכך. אומרת בערבית שהיא המורה לערבית, ואנחנו נלמד ערבית רק בערבית, כי היא לא יודעת עברית, אבל אולי עד סוף השנה, נלמד אנחנו אותה? מחייכת כנגד המהומה, ידה שבה ומורמת: לא, באס ערבי! אבל יש לה הצעה: כשאנחנו נתחיל לחלום בערבית, היא תחלום בעברית, סחיח?

(מתוך הרומן ורד הלכנו, כנרת זמורה-ביתן 2009)